

Date: 27th September-2026

ILK BRONZA DAVRIDAN ANTIK DAVRGACHA: O'ZBEKISTON
HUDUDIDAGI URBANIZATSIYA JARAYONLARI

*Nizomiy nomidagi O'zMPU Tarix fakulteti "Tarix" yo'nalishining 2-bosqich talabasi
Qo'Yliyeva Dilshoda Zokir qizi*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada O'zbekiston hududida qadimgi shaharlarning paydo bo'lishi, ularning sotsio-iqtisodiy, madaniy hamda harbiy-strategik omillari tahlil qilinadi. Arxeologik topilmalar (Jarg'oton, Afrosiyob, Yerg'o'rg'on, Qal'aligir, Dalvarzintepa va boshqalar) va yozma manbalar asosida bronza davridan boshlab antik davrgacha bo'lgan urbanizatsiya bosqichlari, sug'orma dehqonchilikning roli, hunarmandchilik hamda savdo munosabatlarining rivojlanishi haqida so'z olib boriladi.*

Kalit so'zlar: *Urbanizatsiya, Jarg'oton, shaharsozlik, arxeologiya, sug'orma dehqonchilik, mudofaa inshootlari.*

Аннотация: *В данной статье анализируются возникновение древних городов на территории Узбекистана, а также их социально-экономические, культурные и военно-стратегические факторы. На основе археологических находок (Джаркутан, Афрасиаб, Еркурган, Калаалигир, Дальверзинтепа и др.) и письменных источников рассматриваются этапы урбанизации от бронзового века до античного периода, роль ирригационного земледелия, развитие ремесла и торговых отношений.*

Ключевые слова: *урбанизация, Джаркутан, градостроительство, археология, ирригационное земледелие, оборонительные сооружения.*

Abstract: *This article analyzes the emergence of ancient cities in the territory of Uzbekistan and their socio-economic, cultural, and military-strategic factors. Based on archaeological findings (Jarkutan, Afrosiab, Yerkurgan, Qalaaligir, Dalvarzintepa, and others) and written sources, the stages of urbanization from the Bronze Age to the Classical period are examined, with particular attention paid to the role of irrigated agriculture and the development of handicrafts and trade relations.*

Keywords: *urbanization, Jarkutan, urban planning, archaeology, irrigated agriculture, defensive structures.*

Markaziy Osiyo, xususan, O'zbekiston hududi insoniyat sivilizatsiyasi va ilk shaharsozlik madaniyati shakllangan eng qadimgi o'choqlardan biri hisoblanadi. Bronza va ilk temir davrlariga kelib, mintaqada atroq dehqonchilik, hunarmandchilik hamda sun'iy sug'orish tizimlarining rivojlanishi natijasida dastlabki shahar ko'rinishidagi manzilgohlar va qadimgi kentlar paydo bo'la boshladi. O'zbekiston hududidagi qadimgi shaharlarning paydo bo'lishi va evolyutsiyasini o'rganish nafaqat hududiy tarixni, balki butun sharq sivilizatsiyasining ijtimoiy-iqtisodiy hamda madaniy taraqqiyot qonuniyatlarini tushunishda muhim ahamiyat kasb etadi. O'zbekiston hududida urbanizatsiya jarayonlarining

Date: 27th September-2026

shakllanishi va rivojlanishi masalalari ko'plab taniqli arxeolog hamda tarixshunos olimlar (A. Asqarov, Ya. G'ulomov, V. Masson, E. Rtveladze va b.) tomonidan atroflicha tadqiq etilgan. Surxandaryo vohasidagi Jargon— Sopolli madaniyati ob'yektlari, So'g'diyonadagi Afrosiyob va Yerg'o'rg'on, shuningdek, Qadimgi Xorazm va Farg'ona vodiysi yodgorliklarida olib borilgan arxeologik qazishmalar ilk shaharsozlik poydevori aynan bronza va ilk temir davrida qo'yilganligini ilmiy jihatdan tasdiqladi. O'zbekiston hududida ilk shaharsozlik madaniyatining ildizlari va urbanizatsiyaning eng dastlabki kurtaklari miloddan avvalgi II ming yillikning birinchi yarmi hamda Bronza davriga borib taqaladi. Mintaqada shaharsozlik ko'rinishlarining paydo bo'lishi tasodifiy jarayon emas, balki ming yillar davomida jamiyatda kechgan tub iqtisodiy-ijtimoiy, texnologik va demografik o'zgarishlarning natijasi edi. Bronza davriga kelib, mis va qalay qotishmasidan iborat bo'lgan bronza metallining keng joriy etilishi mehnati qurollari va qurol-yaroq ishlab chiqarishda haqiqiy burilish yasadi. Surxandaryo, Zarafshon va Qashqadaryo kabi tabiiy-geografik jihatdan qulay daryo havzalarida sug'orma dehqonchilik jadal rivojlandi. Daryo va tarmoqlardan chiqarilgan ibtidoiy kanallar, ariqlar hamda to'g'onlar hosildorlikni bir necha barobarga oshirishga imkon berdi. Donli ekinlar yetishtirish va chorvachilikning jadal o'sishi natijasida jamiyatda doimiy ravishda ortiqcha mahsulot to'plana boshladi. Ortiqcha mahsulotning paydo bo'lishi esa jamiyat tarkibida muhim ijtimoiy mehnat taqsimotini keltirib chiqardi. Ibtidoiy jamoa tuzumining dehqonchilik bilan shug'ullanuvchi a'zolaridan endilikda hunarmandlar qatlami mutlaq ajralib chiqdi. Dehqonchilik va hunarmandchilikning ajralishi, o'z navbatida, mahsulot ayirboshlash munosabatlarini ya'ni ichki savdoni vujudga keltirdi. Turli jamoalar o'rtasidagi savdo va iqtisodiy aloqalar kesishuvida joylashgan yirik aholi punktlari asta-sekin ma'muriy va madaniy markazlarga aylana boshladi. Shu bilan birga, moddiy boyliklarning ma'lum bir guruhlar qo'lida to'planishi ijtimoiy tabaqalanishga hamda ilk davlatchilik kurtaklariga zamin yaratdi. Bu jarayonlar fanda Baqtriya-Marg'iyona arxeologik majmuasi nomi bilan yuritiluvchi, O'rta Osiyo janubidagi poydevor sivilizatsiyasining shakllanishiga olib keldi. O'zbekiston va butun O'rta Osiyo hududida shahar tipidagi eng qadimgi aholi punkti, proto-shahar ya'ni dastlabki shahar sifatida Surxandaryo vohasining Sherobod tumanida, Sherobod daryo tarmog'i Bōstonsoy o'zanining chap sohilida joylashgan Jarg'oton yodgorligi tan olingan. Jarg'oton va unga qo'shni bo'lgan Sopollitepa yodgorligini o'rganish O'zbekiston arxeologiya fanining eng ulkan yutuqlaridan biri hisoblanadi. Akademik Ahmadali Asqarov va uning shogirdi, professor Toshpo'lat Shirinov boshchiligidagi O'zbekiston Fanlar akademiyasi Arxeologiya instituti ekspeditsiyasi tomonidan ko'p yillar davomida olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, Jarg'oton shunchaki ibtidoiy qishloq emas, balki maydoni 100 gektardan ziyod bo'lgan, murakkab va aniq loyihalashtirilgan shaharsozlik majmuasidir. Jarg'otonning kashf etilishi Yevroosiyo qit'asida ilk sivilizatsiya va urbanizatsiya faqat Mesopotamiya, Misr va Hind vodiysida emas, balki Markaziy Osiyoning ichki hududlarida ham mustaqil ravishda va bir vaqtning o'zida shakllanganini ilmiy jihatdan isbotlab berdi. Jarg'oton yodgorligi o'zining ko'lamliligi, me'moriy murakkabligi va funksional bo'linishi bilan sivilizatsiyaning barcha asosiy mezonlariga to'liq javob beradi.

Date: 27th September-2026

Jarg'oton proto-shahar majmuasi o'zining hududiy va funksional tuzilishiga ko'ra bir nechta mustaqil qismlardan iborat bo'lib, bu holat shaharda puxta o'ylangan me'morchilik va loyihalashtirish rejasi bo'lganini ko'rsatadi. Ark ya'ni hukmdor qarorgohi shaharning eng baland va sun'iy ravishda ko'tarilgan tepaligida joylashgan bo'lib, maydoni taxminan 3 gektarni tashkil etadi. Ark atrofi qalinligi 3-4 metrgacha yetadigan, xom g'isht va paxsadan urilgan mustahkam mudofaa devorlari hamda doira shaklidagi harbiy burjlar bilan o'ralgan. Ark ichida hukmdor va uning yaqinlari yashaydigan saroy inshootlari, ma'muriy xonalar va oziq-ovqat zaxiralari saqlanadigan omborxonalar joylashgan. Jarg'otonning eng noyob kashfiyotlaridan biri bu – shahar arkidan biroz narida joylashgan ulkan ibodatxona majmuasidir. Bu bino O'rta Osiyo va butun Sharq hududidagi eng qadimgi otashparastlik ibodatxonasi hisoblanadi. Ibodatxona atrofi baland va qalin devor bilan o'ralgan bo'lib, uning markazida muqaddas olav saqlanadigan va qurbonliklar keltiriladigan maxsus mehroblar, qadimgi qabilalar sig'ingan muqaddas suv va alov marosimlari o'tkaziladigan xonalar aniqlangan. Ibodatxonaning mavjudligi Jarg'otonda nafaqat dunyoviy, balki quvvatli diniy hokimiyat va mafkuraviy markaz shakllanib bo'lganidan dalolat beradi. Ommaviy aholi yashaydigan hududlar alohida mahallalarga bo'lingan. Turarjoy binolari katta bichimli xom g'ishtdan (55 x 29 x 9 cm) bir yoki bir necha xonali qilib qurilgan. Xonalar sahni va devori samonli loy bilan suvalgan. Ko'chalar tor, daha ibodatxonasiga boruvchi yo'lga shag'al yotqizilgan. Jarg'oton shaharsozligining eng muhim xususiyatlaridan biri — hunarmandchilik ustaxonalarining yashash hududlaridan mutlaq ajratilganidir. Yodgorlikning sharqiy va shimoliy chekkalarida kulolchilik xumdonlari (pechlari) va metall quyish ustaxonalari joylashtirilgan. Bu yechim shahar aholisini tutun va yong'in xavfidan saqlash kabi dastlabki ekologik va xavfsizlik qarashlari shakllanganini ko'rsatadi. Arxeologlar bu yerdan ikki kamerali, yuqori harorat beruvchi mukammal kulolchilik xumdonlarini topishgan. Jarg'otonda olib borilgan qazishmalar paytida topilgan moddiy-madaniyat namunalari ilk shahar aholisining yuksak madaniyati va iqtisodiy imkoniyatlaridan darak beradi. Jarg'oton sopol buyumlari o'zining nafisligi va sifatliiligi bilan ajralib turgan. Idishlar asosan kulolchilik charxida yasalgan, silliqqlangan va geometrik naqshlar yoki angob ya'ni maxsus bo'yoq bilan bezatilgan. Shahar hunarmandchilik mahsulotlari ichki bozor hamda tashqi bozor uchun ham keng ko'lamda ishlab chiqarilgan. Masalan, kulolchilik mahsulotlarining uzoq Xitoy hududlarigacha kirib borganligi haqida guvohlik beruvchi ashyoviy dalillar ushbu qadimiy shahar madaniyatida mavjud. Jarg'oton shahri yonida joylashgan ulkan nekroponda ya'ni qabristonda 1500 ga yaqin qabrlar o'rganilgan. Qabrlardan topilgan ashyolarni qiyosiy tahlil qilish jamiyatdagi chuqur ijtimoiy va iqtisodiy tengsizlikni ochiq-oydin ko'rsatdi. Boshqa oddiy dehqon va hunarmandlar qabrlarida atigi 2-3 dona oddiy sopol idish topilgan bo'lsa, jamiyat zodagonlari va harbiy posbonlar qabrlaridan onlarcha nafis sopol idishlar, bronza ko'zgular, bezakli qurollar, oltin va kumush taqinchoqlar hamda maxsus qabilaviy muhrlar topilgan. Bu fakt Jarg'otonda ilk tabaqalashgan va sinfiy jamiyat hamda davlatchilik o'choqlari to'liq qaror topganini isbotlaydi. Miloddan avvalgi I ming yillikning boshlariga kelib (taxminan miloddan avvalgi IX-VI asrlar) O'zbekiston hududidagi sotsio-iqtisodiy va madaniy hayotda tub burilish yuz

Date: 27th September-2026

berdi. Bu davr tariximizda ilk temir davri va dastlabki davlatchilik hamda vacha urbanizatsiyasining qaror topish bosqichi sifatiga kiradi. Ushbu davrda temir ruda konlarining o'zlashtirilishi va temir mehnat qurollarining kashf etilishi xalq xo'jaligining barcha tarmoqlarida keskin o'zgarish hosil qildi. Bronza qurollariga nisbatan ancha mustahkam va arzon bo'lgan temir qurollar yordamida qadimgi dehqonlar yirik daryolar va ularning tarmoqlaridan uzunligi onlarcha kilometrga yetadigan sun'iy irrigatsiya kanallarini chiqara boshladilar. Zarafshon, Qashqadaryo, Surxandaryo va Amudaryo (Xorazm) vohalarida keng ko'lamli sug'orma dehqonchilik yerlarining o'zlashtirilishi atroq aholi sonining keskin ortishiga va zich joylashuviga olib gildi. Ilk temir davri shaharsozligining ikkinchi muhim omili — harbiy-strategik zarurat bo'ldi. Mintaqaning geografik joylashuvi atroq dehqonchilik vohalari va chorvador ko'chmanchi qabilalar ya'ni sak va massagetlar tutashgan chegaralarda joylashgani sababli, aholi va to'plangan moddiy boyliklarni tashqi hujumlardan himoya qilish bosh masalaga aylandi. Shu sababli, bu davrda vujudga kelgan shaharlar nafaqat hunarmandchilik va dehqonchilik markazi, balki qudratli harbiy mudofaa ob'yektlari sifatida loyihalashtirildi. Aynan shu davrda O'zbekistonning uchta yirik tarixiy-madaniy viloyatida — So'g'diyona (Afrosiyob), Naxshab (Yerg'o'rg'on) va Xorazmda (Qal'aligir) voqa poytaxtlari hamda ilk mudofaa qal'alari shakllandi. Zarafshon vohasining markaziy qismida, strategik va geografik jihatdan juda qulay bo'lgan tabiiy tepalikda joylashgan Afrosiyob yodgorligi (Qadimgi Samarqand) So'g'diyona davlatining poytaxti va eng yirik shaharsozlik markazi hisoblanadi. Arxeologik tadqiqotlar (V. Vyatkin, M. Masson, Ya. G'ulomov va Fransuz-O'zbek arxeologik ekspeditsiyasi) Afrosiyobga miloddan avvalgi VIII-VII asrlarda asos solinganini tasdiqlaydi. Afrosiyob shahri 200 gektarga yaqin maydonni egallagan bo'lib, shimoliy tomondan Siyob daryochasi va chuqur jar xandaglari bilan, boshqa tomonlardan esa ulkan paxsali mudofaa devorlari bilan muhofaza qilingan. Shahar joylashgan hududning o'zi tabiiy istehkom vazifasini o'tagan. Afrosiyobning eng qadimgi (Ahamoniylar davrigacha bo'lgan) mudofaa devorlari paxsadan urilgan bo'lib, qalinligi 6 metrdan 8 metrgacha yetgan. Devor ichida harbiylar va kamonchilar harakatlanishi uchun maxsus ichki yo'laklar va to'rtburchak shaklidagi otish darchalari bo'lgan. Keyinchalik ellinistik davrda ya'ni Makedoniyalik Aleksandr yurishlaridan so'ng devorlar to'rtburchak xom g'ishtlar bilan yanada mustahkamlanib, har 20-30 metrda doira va to'rtburchak shaklli mudofaa burjlari qurib chiqilgan. Afrosiyob 3 bosqichli tuzilishga ega bo'lgan. Shaharning eng baland shimoliy qismida Ark joylashgan bo'lib, u yerda hokim saroyi va harbiy garnizon joylashgan. Ark atrofida keng Shahriston va uning ortida Rabot (shahar atrofi) shakllangan. Zarafshon daryosidan chiqarilgan Darg'om kanali va shahar ichiga sopol quvurlar hamda ariqlar orqali oqib keluvchi Obirahmat suvi shahar aholisini ichimlik suvi bilan to'liq ta'minlagan. Qashqadaryo vohasida, hozirgi Qarshi shahri yaqinida joylashgan Yerg'o'rg'on yodgorligi qadimgi Naxshab viloyatining birinchi poytaxti va shaharsozlik madaniyatining yorqin namunasidir. Akademik R. Sulaymonov va Qashqadaryo arxeologik ekspeditsiyasi tomonidan o'rganilgan ushbu shahar miloddan avvalgi IX-VIII asrlarda shakllana boshlagan. Yerg'o'rg'onning o'ziga xosligi shundaki, u rivojlanish jarayonida ikki gator mudofaa devorlari bilan o'ralgan. Birinchi (ichki) devor

Date: 27th September-2026

mil. avv. VIII-VI asrlarga oid bo'lib, dastlabki shahar markazini va Arkni o'rab olgan. Shahar aholisi va hunarmandchilik darasi kengaygani sari, milodiy davr boshlarida maydoni 150 gektardan oshgan shaharni o'rab turuvchi ikkinchi (tashqi) ulkan devor barpo etilgan. Yerg'o'rg'on hududida o'tkazilgan qazishmalar natijasida shahar markazida joylashgan muazzam Hokim saroyi, shahar ma'badi ya'ni ibodatxona, zarbxona hamda alohida hunarmandlar mahallasining qoldiqlari topilgan. Shaharda metallurgiya, xususan, temir va bronzaga ishlov berish hamda zargarlik juda yuqori darajada rivojlangan. Yerg'o'rg'on janubiy O'zbekiston (Baqtriya) va Zarafshon vohasi (So'gd) o'rtasidagi asosiy savdo yo'lida joylashgan. Shaharda o'ziga xos tangalarning zarb etilishi va shahar ibodatxonalarida diniy marosimlarning ommaviy o'tkazilishi Yerg'o'rg'onning nafaqat iqtisodiy, balki yirik siyosiy va g'oyaviy poytaxt bo'lganini tasdiqlaydi. Xorazm vohasining qadimgi o'zanida joylashgan va miloddan avvalgi VI-V asrlarga, Ahamoniylar va ilk mustaqil Xorazm davlatchiligi davriga oid Qal'aligir 1 yodgorligi Xorazm shaharsozlik maktabining eng qadimgi va mukammal namunasi. U taniqli arxeologlar S. P. Tolstov va E. Ye. Nerazik boshchiligidagi Xorazm arxeologiya-etnografiya ekspeditsiyasi tomonidan chuqur o'rganilgan. Qal'aligir shaharsozlik arxitekturasida o'zining qat'iy geometrik loyihasiga ko'ra ajralib turadi. Shahar to'g'ri to'rtburchak shaklda, maydoni 1000x700 metr qilingan holda barpo etilgan. Uning burchaklari dunyo tomonlariga aniq mo'ljallab qurilgan. Shahar devorlarining to'g'riligi va geometrik uyg'unligi Xorazmda matematik va muhandislik bilimlarining juda barvaqt rivojlanganini ko'rsatadi. Qal'aligir devorlari qalinligi 5 metrdan oshadigan xom g'isht va paxsadan ko'tarilgan bo'lib, devor ichi ikki qavatli oqma harbiy galereyalar va yuzlab otish darchalariga ega bo'lgan. Devor tashqarisida chuqur suv to'la xandaqlar qazilgan. Shahar markazida joylashgan muazzam saroy majmuasi bir necha o'nlab ustunli zal va xonalardan iborat bo'lib, u mintaqadagi davlat boshqaruvi va harbiy-ma'muriy qarorgoh hisoblangan. Qal'aligir va unga zamondosh bo'lgan Xorazm shaharlari Amudaryoning qadimgi Oqchadaryo tarmog'idan chiqarilgan ulkan kanallar atrofida zanjir kabi joylashgan. Bu shaharlar bir tomondan dehqonchilik vohasini sug'orsa, ikkinchi tomondan Qizilqum sahrosidan keladigan ko'chmandchi qabilalar hujumini qaytaruvchi qalqon vazifasini o'tagan. Miloddan avvalgi II asrdan milodiy IV asrgacha bo'lgan davr O'zbekiston va butun Markaziy Osiyo shaharsozligi tarixida yuksak antik davr va urbanizatsiyaning haqiqiy "oltin davri" hisoblanadi. Bu davrda Yevroosiyo qit'asida to'rtta qudratli imperiya — Rim, Parfiya, Xitoy va Kushon imperiyasi faoliyat ko'rsatib, ular o'rtasida doimiy va tizimli xalqaro diplomatik hamda savdo aloqalari qaror topdi. Ushbu davrda Buyuk Ipak yo'lining asosiy tranzit tarmoqlari O'zbekiston hududi: Baqtriya, So'gd, Xorazm va Choch orqali o'tdi. Bu geografik omil shaharsozlik rivojiga mislsiz va sifat jihatidan yangi turtki berdi. Shaharlar nafaqat hududiy jihatdan kengaydi, balki ularda hunarmandlar, xalqaro savdogarlar, chet ellik elchilar, din pesvolari hamda olim va san'atkorlardan iborat turli-tuman va zich aholi qatlami shakllandi. Kushon va So'gd hukmdorlari tomonidan tilla, kumush va mis tangalarning ommaviy zarb etilishi bozor iqtisodiyoti hamda xalqaro savdo amaliyotini shaharlarning bosh rivojlantiruvchi omiliga aylantirdi. Shaharsozlikda markazlashgan rejalashtirish, tosh va g'ishtdan yotqizilgan

Date: 27th September-2026

ko'chalar, sopol quvurlar orqali toza suv olib kirish hamda oqova suvlarni chiqarib tashlash tizimlari mukammallashdi. O'zbekiston shaharlari mahalliy e'tiqodlar, yunon-ellinistik arxitektura va san'at, Hindiston madaniyati hamda ko'chmanchi qabilalar an'alarini o'zida sintez qilgan jahoniy madaniyat markazlariga aylandi. Surxondaryo vohasida Shourchi tumanida joylashgan Dalvarzintepa yodgorligi Kushon imperiyasi davri shaharsozligi, arxitekturasi va san'atining eng yorqin, jahonshumul namunasi. Akademik E. V. Rtveladze va G. A. Pugachenkova boshchiligidagi O'zbekiston san'atshunoslik ekspeditsiyasi tomonidan bir necha o'n yillar davomida o'rganilgan ushbu shahar miloddan avvalgi I asr — milodiy III asrlarda gullab yashnagan. Dalvarzintepa to'rtburchak shaklda barpo etilgan bo'lib, maydoni 40 gektardan ortiq hududni egallaydi. Shahar qalin va baland paxsa xom g'ishtdan ko'tarilgan, ichida otish darchalari bo'lgan mudofaa devorlari hamda xandaqlar bilan muhofaza qilingan. Shahar markazidan o'tgan bosh ko'cha uni teng ikki qismga bo'lgan, ko'chalardan perpendikulyar ravishda tushgan tor ko'chalar esa alohida mavze va mahallalarni shakllantirgan. Dalvarzintepada zodagon va boy savdogarlarning hashamatli hovli-saroylari qazib o'rganilgan. Bu uylarda o'nlab xonalar, mehmonxonalar, ustunli ayvonlar aniqlangan. 1972-yilda Dalvarzintepadagi zodagonlar uyidan topilgan 36 kg dan ortiq oltin buyumlar (zargarlik buyumlari, oltin quymalar, bilaguzuklar, uzuklar va qimmatbaho toshlar) antik davr O'zbekiston shahar aholisining mislsiz boyligi va xalqaro savdo doiralarida tutgan o'rnini tasdiqlaydi. Oltin quymalardagi qadimgi hind yozuvlari shahar Hindiston va Uzoq Sharq bilan me'yoriy iqtisodiy aloqalar o'rnatganini ko'rsatadi. Dalvarzintepa hududida zardashtiylik ibodatxonalari bilan bir qatorda muazzam Buddizm ibodatxonasi va haykaltaroshlik ustaxonasi topilgan. Bu yerdan topilgan, loy va gipsdan ishlangan ganch haykallar ellinistik plastika san'ati va mahalliy sharqona badiiy uslubning aralashuvidan dalolat beradi.

Xulosa qilib aytganda, shaharsozlik madaniyati yurtimizga tashqaridan kirib kelmagan, balki bronza davridan boshlab mahalliy dehqonchilik va hunarmandchilik evolyutsiyasi mahsuli sifatida shakllangan. Jarqo'tondagi ilk ibodatxona va hunarmandlar mahallalari, Afrosiyob va Qal'aliqirdagi 6–8 metrlik mudofaa devorlari hamda Dalvarzintepadagi sopol quvurli suv tarmoqlari va 36 kg lik oltin xazina ajdodlarimizning yuksak muhandislik, harbiy va iqtisodiy salohiyatini ko'rsatadi. Ushbu shahar-davlatlar nafaqat mintaqamizning sotsio-iqtisodiy va madaniy poydevorini belgilab bergan, balki Yevroosiyo chorrahasidagi betakror sivilizatsiya o'chog'iga aylangan. Sharq va G'arb tamaddunlarini bog'lagan bu ko'hna markazlar asrlar davomida o'zining strategik va madaniy mavqeyini saqlab qola olgan. Qadimgi shaharsozlik an'alarimiz xalqimizning davlatchilik tarixi nechog'liq teran va boy ildizlarga ega ekanligidan yorqin dalolat beradi. Xulosa qilib aytganda, ushbu qadimgi shaharlar bugungi milliy davlatchiligimiz va shaharsozlik an'alarimizning mustahkam poydevori hisoblanadi.

Date: 27th September-2026

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Asqarov A. O'zbekiston xalqlari tarixi. 1-jild. – Toshkent: "Fan", 1992. – 304 b.
2. Asqarov A. O'zbekiston hududida ilk shaharsozlik madaniyatining paydo bo'lishi va rivojlanish bosqichlari. – Toshkent: "Fan", 2001. – 168 b.
3. Sulaymonov R.X. Древний Нахшаб (Qadimgi Naxshab arxeologiyasi). – Ташкент: "Фан", 1997. – 240 с.
4. Tolstov S.P. По следам древнехорезмийской цивилизации. – Москва-Ленинград: "АН СССР", 1948. – 328 с.
5. Shirinov T.Sh. O'zbekistonda ibtidoiy va qadimgi davr madaniyati. – Toshkent: "Fan", 2002. – 192 b.

